

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א נ

בפני השופט חיים ארמון

בענין: מדינת ישראל
ע"י עו"ד אייל נון

המאשימה

ע"י עו"ד אלעד שרון

הנאשם

הכרעת דין

1. בפתח הכרעת דין זו, אני מודיע - כהוראת סעיף 182 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (שייקרא להלן: "החסד"פ") - כי החלטתי לזכות את הנאשם מהעבירה שמיוחסת לו בכתב האישום המתוקן.

הליכי הדיון בתיק

2. כתב האישום בתיק זה הוגש לבית הדין האזורי לעבודה בחיפה, בתגובה לבקשות להישפט שהנאשם שלח בשל הודעת תשלום קנס שנמסרה לו על פי חוק העבירות המנהליות, התשמ"ו-1985, שבה יוחסה לנאשם עבירה של העסקת עובדים זרים בלא שהיו להם תנאי מגורים הולמים. כך גם יוחס לנאשם בכתב האישום המקורי. מועד העבירה שיוחסה לנאשם בכתב האישום המקורי, היה יום 24/12/03, מועד שלגביו צויין בכתב האישום כי בו בוצעה ביקורת במגורי העובדים הזרים שהנאשם העסיק באותו מועד.
3. בית הדין האזורי לעבודה בחיפה העביר את התיק להידון בבית דין זה (בנצרת). הליכי ההקראה בתיק זה, התנהלו בפני השופטת אורית יעקבס.
4. בעת הדיון בפני השופטת יעקבס ביום 12/10/08, היו חלופי דברים בין באי כחם דאז של הצדדים (שניהם הוחלפו מאז), בענין **תאריך** העבירה שהיתה מיוחסת לנאשם.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א

אביא כאן ציטוט מהפרוטוקול שנערך באותו יום:

"ב"כ הנאשם:

אני מזכיר כי בתיק זה היתה בעיה של חוסר התאמה בין מועדי העבירה כפי שנקובים בהודעות הקנס המקוריות לבין אלו המופיעים בכתב האישום.

"ב"כ המאשימה:

יש ברשותי כתב אישום מתוקן. אני מבקש להגישו. ... לענין המועדים, החומר שנמסר לחברי הוא אותו חומר, אין לנו חומר נוסף. העבירה היתה ביום 24/12/03, היתה ביקורת במקום אצל הנאשם, נחקר באותו יום, וגם נדרש להמציא מסמכים. ביום 14/1/04 ביצעו המפקחים ביקורת מגורים, זאת היתה ביקורת ראשונה למגורים, היתה עוד ביקורת חוזרת ביום 4/2/04.

"ב"כ הנאשם:

גם לאחר ששמעתי את דברי חברי, אני אומר שהתאריכים עדיין לא מתאימים לאלה המופיעים בהודעת הקנס.

"ב"כ המאשימה:

התאריך הרלוונטי מבחינתי הוא התאריך המופיע על כתב האישום, זה התאריך שבו בוצעה הביקורת לראשונה, לאחר מכן היו ביקורות חוזרות.

הנושא של התאריכים אחרי ה-24/12/03 אינו משמעותי שכן אלו היו תאריכים של חקירות וביקורות חוזרות. התאריך המופיע בכתב האישום הוא התאריך בו בוצעה העבירה, התאריך בו בוצעה הביקורת ובו נמצאו הליקויים המופיעים בכתב האישום."

מדברי בא כחה דאז של המאשימה, שנמסרו לאחר שתשומת לבו הופנתה לבעייתיות של התאריכים, התברר כי המאשימה עומדת על כך שתאריך העבירה הרלוונטי הוא דווקא יום 24/12/03, והתאריכים שלאחר מכן - אינם משמעותיים.

אכן, גם בכתב האישום המתוקן שהוגש על ידי המאשימה ביום הדיון בפני השופטת יעקבס, המועד שבו צויין כמועד ביצוע העבירה המיוחסת לנאשם, היה יום 24/12/03.

5. במסגרת ההתדיינות בפני השופטת יעקבס, הגיש הנאשם בקשה (ב"ש 1010/09) לביטולו של כתב האישום בשל פגם בהודעת תשלום הקנס.

בהחלטתה מיום 6/4/09, דחתה השופטת יעקבס את בקשתו האמורה של הנאשם.

6. בישיבה נוספת שנערכה אצל השופטת יעקבס, ביום 15/6/09, נעשה תיקון נוסף בכתב האישום המתוקן, תיקון שאינו נוגע למועד ביצוע העבירה, אלא לשמו של החוק שמכחו נטען שהנאשם עבר עבירה.

7. לאחר סיום הליכי ההקראה, הועבר התיק להידון בפני, וקבעתי בו ישיבה להוכחות, אלא שסמוך לפני הישיבה, הוגשה בקשה מוסכמת לביטולה, עם הסכמה שהנאשם יוכל להגיש בקשה נוספת לביטולו של כתב האישום. הבקשה הנוספת לביטולו של כתב האישום אכן הוגשה, ובהתאם להסכמה - ישיבת ההוכחות - בוטלה.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א נ

8. בהחלטתי מיום 24/12/09, קיבלתי את טענת הנאשם על כך שיש לבטל את כתב האישום כנגדו, בשל פגם בהודעת תשלום הקנס המנהלי.

אבהיר כי החלטתי האמורה התבססה - בעיקרה - על פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה בתיק עפ"א 51/08 **מדינת ישראל - סיאהו** (פס"ד מיום 23/9/09), אשר - נוכח מועד נתינתו - לא היה יכול להיות בפני השופטת יעקבס בעת שהיא נתנה את החלטתה מיום 6/4/09, שבה נדחתה הבקשה בתיק ב"ש 1010/09.

9. המאשימה ערערה על החלטתי מיום 24/12/09. הערעור נדון בבית הדין הארצי לעבודה בתיק ע"פ 16/10.

עד למועד הדיון בערעור, שינה בית הדין הארצי לעבודה את ההלכה שיצאה מלפניו לפני כן. השינוי נעשה בפסק הדין בתיק ע"פ 27/09 **מדינת ישראל - מ.ע. גולן בע"מ** (פס"ד מיום 23/2/10), וכן בפסק הדין בתיק ע"פ 61/09 **מדינת ישראל - בנאי** (פס"ד מיום 13/4/10). לפיכך, בפסק דינו מיום 15/3/11, קבע בית הדין הארצי לעבודה כך:

"אין לנו אלא ללכת בעקבות פסיקתו החדשה של בית דין זה ... ולקבל את ערעור המדינה. תוצאת קבלת הערעור היא החזרת התיק לבית הדין האזורי על מנת שידון בכתב האישום לגופו."

בהתאם לפסק הדין מיום 15/3/11, הוחזר התיק אלי, כדי שאדון באישום לגופו.

10. ביום 2/2/12, שמעתי את עדויותיהם של שני עדי המאשימה; מר שמעון קימה ומר אלי ברנשטוק. שניהם העידו על ביקורת במגורי עובדי הנאשם שנערכה ביום 14/1/04 ולא ביום 24/12/03.

11. בהתאם להסכמה שהושגה בין ב"כ של הצדדים לאחר תום שמיעת עדי המאשימה, הגיש ב"כ הנאשם בקשה בכתב שבה טען כי נכון לקבוע שהנאשם אינו אמור להשיב לאשמה, אלא היה נכון לזכות אותו כבר באותו שלב. בהתאם לאותה הסכמה - הגיש ב"כ המאשימה תגובה בכתב על אותה בקשה.

12. בענין זה - ניתנה על ידי החלטה ביום 26/8/12.

בהחלטה האמורה התייחסתי לשני עניינים שהועלו כעילות לזיכוי הנאשם כבר בשלב ההוא.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א

הענין האחד - היה ענין התאריך שבו נעברה העבירה המיוחסת לנאשם.

הענין השני - היה שאלת האפשרות להתבסס על דו"ח הביקורת במגורי העובדים, ביקורת שנערכה בלא שהוכח לגביה כי מי מהעובדים שהתגוררו במקום, הביע הסכמה לכניסת הפקחים למגורים.

להלן אביא פרטים על האופן שבו התייחסתי בהחלטה האמורה, לכל אחד משני העניינים האמורים.

13. **בענין תאריך העבירה** - ציינתי באותה החלטה שלא הוגשה ראייה כלשהי לגבי אישום הנוגע ליום 24/12/03 (המועד - שכזכור לעיל, בא כחה הקודם של המאשימה עמד בתוקף על כך שהוא מועד העבירה).

עם זאת, בא כחה הנוכחי של המאשימה היה מודע לבעייתיות שבכך, ובתגובתו על בקשת ב"כ הנאשם, ביקש לתקן (שוב) את כתב האישום כך שמועד העבירה המיוחס לנאשם ישתנה ליום 14/1/04, באופן שיתיישב עם עדויותיהם של עדי המאשימה ועם שאר הראיות מטעמה.

קבעתי בהחלטה האמורה, שמאחר שעל פי סעיף 92(א) לחסד"פ ענין תיקון כתב האישום באותו שלב, הוא ענין שנתון לשיקול דעתי, נכון יהיה להפעיל את שיקול דעתי לאחר שב"כ הנאשם יגיב על הבקשה (בקשה שהועלתה לראשונה בתגובת המאשימה על הבקשה לקבוע שאין להשיב לאשמה).

עם זאת, ציינתי שכל זה יהיה בתנאי שהמאשימה אכן תעמוד על כתב האישום, לאחר שתקרא את ההחלטה בנושא השני שהועלה - הביקורת במגורים בלא שהוכח כי מי מהעובדים הסכים לביקורת הזו.

14. **בענין עריכת ביקורת במגורים בלא הסכמת העובדים** - ציינתי בהחלטה מיום 26/8/12, כי על פי סעיף 6(א)(2) לחוק עובדים זרים, התשנ"א-1991 (שיקרא להלן: "חוק עובדים זרים"), קבלת הסכמה של עובד שמתגורר במגורים שבהם נערכת הביקורת היא **תנאי** לכך שמפקח מכח חוק עובדים זרים יהיה רשאי להיכנס למגורים.

כן קבעתי שעל סמך עדויותיהם של עדי המאשימה, קיימת סבירות גבוהה שייקבע שעדי המאשימה נכנסו למגורים בלא שהיתה הסכמה של מי מהעובדים שהתגוררו שם.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א

בנוסף, הבעתי באותה החלטה את דעתי על כך שיישום נכון של העקרונות המנחים שנקבעו על ידי בית המשפט העליון בפסק הדין שניתן בתיק ע"פ 5121/98 **יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי ואח'** (פ"ד סא(1) 461, פסק דין שייקרא להלן: **"הלכת יששכרוב"**), אמור להביא למסקנה שאם ייקבע שאכן לא היתה הסכמה של עובד שהתגורר במקום לכניסתם של עדי המאשימה - לא יהיה ניתן לקבל את הראיות שהושגו על ידי אותה כניסה.

בשל כל אלה - המלצתי למאשימה לשקול היטב אם ברצונה להמשיך את ההליכים בתיק זה. בהתאם לכך, קבעתי כי רק אם המאשימה תודיע שהיא מעוניינת להמשיך את ההליכים, יוכל ב"כ הנאשם להודיע אם הוא מתנגד לתיקון כתב האישום באופן של שינוי תאריך העבירה שיוחסה לנאשם.

15. לאחר ההחלטה מיום 26/8/12, ובהתאם לאמור בה, המאשימה אכן שקלה את עמדתה. כפי הנראה, המאשימה אכן שקלה בכובד ראש, שכן נדרשו לה כארבעה חודשים לשקול זאת. בסופו של דבר, הודיעה המאשימה כי היא עומדת על המשך ההליכים.

16. משכך - קיבל ב"כ הנאשם הזדמנות להגיב על בקשת המאשימה בענין תיקון כתב האישום בדרך של שינוי מועד העבירה המיוחסת לנאשם. ב"כ הנאשם הודיע ביום 21/1/13 כי הוא מתנגד לאותו תיקון, אך בהחלטתי מיום 22/1/13 - קיבלתי את בקשת המאשימה והוריתי על תיקונו הנוסף של כתב האישום, לפי המבוקש.

עם זאת, איפשרתי לב"כ הנאשם להודיע כי הוא מבקש לחדש את חקירותיהם הנגדיות של עדי המאשימה, נוכח תיקון התאריך. הוא לא ביקש זאת.

משכך - היה ב"כ הנאשם זכאי להודיע אם הנאשם מעוניין להביא עדים מטעמו. הנאשם אכן ביקש להעיד, ולשם כך נקבעה ישיבה להוכחות הנאשם ליום 14/4/13.

17. ביום 14/4/13 שמעתי את עדותו של הנאשם (שלא הביא עדים אחרים).

18. בתום הישיבה - ביקשו ב"כ הצדדים להגיש סיכומים בכתב, וקיבלתי את בקשתם. הסיכומים אכן הוגשו (אם כי - לא במועדים המקוריים שעליהם הוסכם).

19. מאז הגשת סיכומי הנאשם ועד מתן הכרעת דין זו, חלפו כבר מספר חודשים, ועל המתנה זו, שלוחה לצדדים התנצלותי.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א

הוראות סעיף 6(א)(2) לחוק עובדים זרים, מעט מההיסטוריה החקיקתית שלו ומשמעותו

20. סעיף 6 לחוק עובדים זרים, קובע את סמכויותיו של מפקח לפי אותו חוק. (שני עדי המאשימה, אכן הוסמכו כמפקחים לפי חוק עובדים זרים.

בס"ק (א) לסעיף 6 האמור, נאמר כך :

"לשם פיקוח על ביצוע הוראות חוק זה או תקנות על פיו, רשאי מפקח שהוסמך לפי סעיף 5ב (להלן - מפקח) -
(1) ...
(2) להיכנס בכל עת סבירה ללשכה פרטית או למקום עבודה שיש יסוד סביר להניח שהוא מקום עבודה של המעביד או של עובד או שהוא מקום מגוריו של עובד זר, ובלבד שהכניסה למקום המגורים כאמור היא לצורך בדיקת קיום חובותיו של המעביד לפי סעיף 1ה וניתנה הסכמה לכך מאת העובד הזר."

כלומר, מפקח רשאי להיכנס למקום מגורים של עובד זר **בתנאי** שניתנה לכך הסכמה של העובד המתגורר באותו מקום.

21. סמכות זו של מפקח לפי חוק עובדים זרים להיכנס למקום מגוריו של העובד הזר (בתנאי שניתנה לכך הסכמת העובד), נוספה לחוק בתיקון שנעשה בשנת תש"ס במסגרת סעיף 21 לחוק ההסדרים במשק מדינת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת התקציב 2000), התש"ס-2000 (ס"ח התש"ס עמ' 66).

בהצעת החוק של אותו תיקון (הצעה שהתפרסמה בה"ח התש"ס עמ' 68), לא מאומה בענין הצורך בהסכמת העובד הזר לשם הסמכת המפקח להיכנס אל מקום מגוריו (ראו שם בעמ' 109). כלומר - ענין זה הוסף לחוק לאחר הדיונים בכנסת.

לדעתי, בעת שקילת המשמעות של התנאי בדבר הסכמת העובד לכך שמפקח ייכנס אל מקום מגוריו, ראוי להביא בחשבון את העובדה שמדובר בתנאי שהוסף במהלך שלבי החקיקה בעת הדיונים בכנסת.

ניתן להבין מכאן שהמחוקק סבר שאין זה נכון לאשר את הצעת החוק כפי שהיתה (על הסמכה בלתי מוגבלת של מפקח להיכנס למקום המגורים), אלא נכון לסייג את ההסמכה, ולהתיר את כניסתו של המפקח, רק בתנאי שניתנה בקשר לכך הסכמה של העובד.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א

22. לאחר התקופה הרלוונטית לאישום הנדון, תוקן סעיף 6(א) לחוק עובדים זרים בכך שהוספה לו פסקה (3), שבה נאמר:

"לבקש משופט של בית דין אזורי לעבודה או שופט של בית משפט שלום ליתן צו המתיר לו להיכנס למקום המנוי בפסקה (2) המשמש למגורים או לחצרים פרטיים של מקום כאמור; אין בהוראות פסקה זו כדי לגרוע מסמכות הכניסה של מפקח לפי פסקה (2)."

הצעת החוק בענין התיקון האמור היא הצעת חוק עובדים זרים ... (צו כניסה למקום המשמש למגורים), התש"ע-2010 (ה"ח הממשלה התש"ע, עמ' 1262). בדברי ההסבר להצעת החוק, נאמר - בין השאר - כך:

"ביום ... 24 בינואר 2010 התקבלה החלטת ממשלה ... בדבר הגברת האכיפה כלפי מעסיקי עובדים זרים ... במסגרת אותה החלטה החליטה הממשלה ... לתקן את חוק עובדים זרים ... כך שמפקחים ... יוכלו לפנות ... לקבלת צו כניסה למקום המשמש למגורים ... מוצע להסמיך את המפקחים לפנות ... לבקש צו שיאפשר כניסתם ... לצורך פיקוח על ביצוע הוראות חוק זה ובכך להרחיב את סמכות הכניסה של המפקחים ...
...
מאחר ש... סמכות הכניסה למגוריו של עובד זר מוגבלת בהסכמתו, כאמור לעיל, מוצע להסמיך מפקח לבקש צו שיאפשר כניסתו ..."

גם מכאן, ניתן להבין את החשיבות המיוחדת שהמחוקק ראה לענין של הסכמת עובד זר לכך שמפקח ייכנס אל מגוריו. הדרך לאפשר כניסה כזו בלא שהתקבלה הסכמה של העובד, היא רק בקבלת צו שיפוטי שמתיר זאת (וכך - רק עם התיקון שנעשה לאחר התקופה הרלוונטית לתיק, תיקון שמטרתו המוצהרת היא "להרחיב את סמכות הכניסה של המפקחים").

מכאן, שעמדתו הברורה של המחוקק היתה לתת נפקות מרבית להוראת סעיף 6(א)(2) לחוק עובדים זרים, בדבר התנאי של הסכמת העובד לכך שהמפקח יהיה רשאי להיכנס למגוריו, לצורך עריכת ביקורת.

האם נכון לקבוע שהיתה הסכמה לכניסתם של המפקחים אל מגורי העובדים ביום 13/1/04?

23. שני עדי המאשימה לא העידו כי היתה הסכמה של מי מעובדי הנאשם אשר התגוררו במקום, לכניסת הפקחים למגורים.

העד מר שמעון קימה העיד כך:

"אני חושב שאני זוכר שהיה שם עובד זר במגורים ושהמעסיק התלווה אלינו.
אני מסתכל ורואה שלא כתבתי שהיה עובד במגורים. אבל המעסיק היה איתנו."

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א

העד מר אלי ברנשטוק העיד כי אינו זוכר מאומה מהביקורת עצמה. הוא נסמך רק על מה שהיה כתוב. ברישומים - לא נאמר דבר על כך שהיתה הסכמה מצד מי מהעובדים לכניסת הפקחים אל המגורים.

24. בשל ראיות אלה, הערכתי - בהחלטתי מיום 26/8/12 - כי יש סבירות גבוהה שייקבע שהפקחים נכנסו אל המגורים בלא הסכמה של מי מהעובדים שהתגוררו שם.

לאחר אותה החלטה באה, כזכור, עדותו של הנאשם עצמו. עדות זו היתה די מבולבלת (הנאשם נימק זאת בהתרגשותו), אך למרות זאת, ניתן להבין ממנה שמי שאיפשר לעדי המאשימה להיכנס למגורי העובדים היה הנאשם עצמו, בלא שהיתה מעורבות של מי מהעובדים שהתגוררו במקום (עובדים שכנראה עסקו באותה עת - בעבודה).

25. על כן, אני סבור שמבחינה עובדתית - ניתן לקבוע שלא היתה הסכמה של העובדים או של מי מהם לכך שהמפקחים ייכנסו אל מגוריהם.

המשמעות של העדר הסכמת העובדים לכניסה למגוריהם, על פי הלכת יששכרוב

26. כאמור בסעיף 14 לעיל, כבר בהחלטתי מיום 26/8/12, הבעתי את עמדתי על כך שאם ייקבע שלא היתה הסכמה של מי מהעובדים לכניסת עדי המאשימה אל מגוריהם - המסקנה מכך, בהתאם ליישום נכון של הלכת יששכרוב, תהיה שלא יהיה ניתן לקבל כראיה את ממצאי הביקורת שנערכה במגורים. בחלק זה של הכרעת הדין, אביא פרטים על הלכת יששכרוב, וציטוטים ממנה, ואסביר מדוע כך היא מסקנת.

27. הלכת יששכרוב - פרטים כלליים -

נדון עניינו של נאשם שהועמד לדין בבית הדין הצבאי, באשמה של שימוש ואחזקת סם מסוכן. הרשעתו בבית הדין הצבאי התבססה על הודאתו, אשר נקבע כי היא נגבתה שלא כדין, מאחר שהיא נגבתה לאחר שהיתה פגיעה בזכותו של הנאשם שם להיוועץ עם עורך דין.

לגבי אותה הודאת נאשם, נקבע כי אף שהיא נגבתה לאחר פגיעה בזכות ההיוועצות, אין מקום לחשש שמא היתה פגיעה ברצון החופשי של הנאשם, כך שבית המשפט העליון אימץ את קביעותיו של בית הדין הצבאי על כך שאין לפסול את ההודאה כראיה מכח סעיף 12 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א

למרות שנקבע כי ההודאה לא נגבתה באופן שפגע ברצון החופשי של אותו נאשם, ועל כן - גבייתה תאמה את הוראת סעיף 12 לפקודת הראיות, קבע בית המשפט העליון (בדעת הרוב) כי הוא פוסל את ההודאה כראיה, בשל כך שבית המשפט העליון החליט לקבוע דוקטרינה של פסילת ראיות שהושגו שלא כדין.

בעשותו כך, אימץ בית המשפט העליון - באופן חלקי - את דוקטרינת "פירות העץ המורעל", שנהוגה במדינות אחרות, אשר פוסלת ראיות שהושגו באמצעים פסולים, גם כשאין חשש לגבי מהימנות תוכן. בית המשפט העליון קבע כי אימוץ הודקטוריה האמורה, לא ייעשה באופן מלא, אלא - תוך איזון ראוי של מכלול הזכויות והאינטרסים הרלוונטיים, באופן שיביא בחשבון הן את זכויות הנאשמים והן את האינטרס הציבורי.

28. כך - בין השאר - נקבע בהלכת יששכרוב (הציטוטים הם מדעת הרוב, מחוות דעתה של השופטת (כתוארה אז), בייניש):

"עם חקיקתו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו הועלה מעמדן של זכויות האדם המעוגנות במסגרתו למעמד חוקתי על-חוקי. בכך נוצר שינוי במציאות הנורמטיבית שלנו. שינוי זה מתבטא בראש ובראשונה באפשרות לביקורת שיפוטית על חוקתיותם של חוקים שהתקבלו לאחר קבלתם של חוקי היסוד. עם זאת, בכך בלבד אין כדי למצות את מלוא היקף השפעתה של חקיקת-היסוד האמורה. רוחם ועקרונותיהם של חוקי היסוד מקרינים על כל ענפי המשפט ומשפיעים על מושגי-יסוד ותפיסות-יסוד הנוהגים במסגרתם. בין היתר, כאמור, משפיעים הם על פרשנותה של החקיקה שהתקבלה טרם חוקי היסוד בדבר זכויות האדם.

בהקשר זה יודגש כי מראשית ימיו הכיר בית-משפט זה בזכויות הפרט והתחשב בהן במסגרת פרשנותם של דברי חקיקה קיימים. ... עם זאת, נראה כי לאחר חקיקתם של חוקי היסוד, הודגשה החובה להתחשב בזכויות המעוגנות בהם במסגרת פרשנותם של דברי חקיקה קיימים, ובנסיבות מתאימות אף גדל המשקל שיש ליתן לזכויות אלה ביחס לערכים ולאינטרסים ציבוריים מתחרים. כך על דרך הכלל, וכך במיוחד במשפט הפלילי הקשור קשר אמיץ לכבוד האדם ולחירותו.

חוק היסוד יצר הזדמנות למבט פרשני מחודש גם בנוגע לתכליתו של כלל הפסילה המעוגן בסעיף 12 לפקודת הראיות. בהתאם לרוחו ולעקרונותיו של חוק היסוד, מן הראוי לחזק כיום את מעמדה של התכלית בדבר הגנה על זכויותיו של הנחקר, כך שהיא תהווה טעם מרכזי העומד בפני עצמו לשם פסילת קבילותה של הודאה לפי סעיף 12 לפקודת הראיות. משמעות הדבר הינה כי בנסיבות מתאימות שיפורטו להלן, תיפסל קבילותה של הודאה לפי סעיף 12 הנ"ל בשל הפגיעה שלא כדין בזכויותיו של הנחקר, וזאת אף כאשר אין מתעורר חשש בדבר אמיתות ההודאה.

דוק; בדבריי אלה אין כדי לאיין את התכלית המסורתית של כלל הפסילה הנדון, שעניינה הגנה על אמינותן של הודאות. תכלית זו בעינה עומדת, כחלק מתכליתם הכללית של דיני הראיות בפלילים לגילוי האמת ולמניעת הרשעות-שווא. ... עם זאת, בהתחשב ברוחו ובעקרונותיו של חוק היסוד, ניתן לקבוע כי מרכז הכובד הפרשני השתנה, וכי כיום מהווה ההגנה על זכויותיו של הנחקר תכלית מרכזית ועצמאית - ולא רק משנית ונלוות - לפסילת קבילותן של הודאות לפי סעיף 12 לפקודת הראיות.

...

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א

הנה כי כן, אף שבעניינו של המערער הוכחה פגיעה שלא כדין בזכות ההיוועצות בעורך-דין בשל המחדל להזהירו בדבר הזכות האמורה טרם גביית אמרתו, אין לומר כי בנסיבות העניין נוצרה פגיעה משמעותית בזכות לאוטונומית הרצון ולחופש הבחירה במסגרת כלל הפסילה הקבוע בהוראת-סעיף 12 הנ"ל. מטעם זה, אין להתערב בהחלטתו של בית-הדין הצבאי על שתי ערכאותיו, שלא להורות על פסילת הודאתו של המערער לפי הוראת-סעיף 12 לפקודת הראיות. עם זאת, בכך לא תם דיונו. שאלה נפרדת שיש להכריע בה הינה האם אי מתן ההודעה כדין בדבר זכותו של המערער להיוועץ בעורך-דין, צריכה להוביל לפסילת הודאתו בהתבסס על דוקטרינה פסיקתית לפסילת ראיות שהושגו שלא כדין וזאת מחוץ למסגרת סעיף 12 הנ"ל, כנטען על-ידי באי-כוח המערער. לבחינתה של סוגיה זו נפנה כעת.

דוקטרינה פסיקתית לפסילת ראיות שהושגו שלא כדין בהליך הפלילי כפי שצוין בראשית דברינו, טענה מרכזית שהועלתה במסגרת הודעת הערעור שהוגשה לפנינו היתה כי אף אם אין בסעיף 12 לפקודת הראיות כדי לפסול את קבילות הודאתו של המערער, יש להורות על כך מכוחה של דוקטרינה פסיקתית לפסילת ראיות שהושגו שלא כדין. על-פי הטענה, על בית-משפט זה לאמץ בדרך שיפוטית דוקטרינת פסילה כאמור לאורו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. ייאמר מיד כי הדוקטרינה הנטענת אינה מגבילה עצמה להודאות נאשם, ותחולתה היא כללית - על כל סוגי הראיות בהליך הפלילי אשר הושגו שלא כדין על-ידי רשויות אכיפת החוק. לשאלה מהן ראיות שהושגו 'שלא כדין' נתייחס בהרחבה בהמשך הדברים. בשלב זה של הדיון ומבלי למצות את העניין, נציין כי מדובר בראיות שהושגו באמצעי חקירה המנוגדים להוראה הקבועה בחוק, בתקנה או בנוהל מחייב, או תוך פגיעה שלא כדין בזכות יסוד מוגנת.

התכלית של הגנה על זכויות הנאשם והתכלית של חשיפת האמת העובדתית שתיהן כאחת משרתות את מטרת-העל של המשפט שעניינה עשיית דין צדק ומניעת עיוות דין במובנם הרחב. פעמים רבות, התכלית של בירור נאות של העובדות וגילוי האמת, מתיישבת עם התכלית של הגנה על זכויות הנאשם.

על אף האמור, יש והתכלית של הגנה על זכויות הנאשם מתנגשת חזיתית בתכלית של חשיפת האמת. הדוגמה המובהקת לכך הם כללים המונעים מבית-המשפט ראיות שבכוחן להצביע על אשמה, במטרה להגן על זכויות הנאשם. בהקשר זה, נציין כי כללים לפסילת קבילותן של ראיות עשויים להתבסס על אחד משני טעמים אפשריים. ישנם כללי פסילה שיעודם הוא למנוע כניסת מידע לבית-המשפט כאשר קיים חשש בדבר אמינותו. ... ייעודם של כללי פסילה אלה קשור באופן הדוק לתכלית בירור האמת. מנגד, ניתן להצביע על כללי פסילה המבוססים על טעמים שאינם קשורים לחקר האמת אלא נעוצים ברצון להגן על ערכים ואינטרסים חברתיים מתחרים. במקרים אלה, מתעורר צורך במציאת האיזון הראוי בין התכליות הנוגדות על-פי משקלם היחסי של הערכים השונים המונחים בבסיסן...

אין חולק כי על רשויות אכיפת החוק לפעול בדרכים חוקיות לשם מילוי תפקידן, תוך שמירה על זכויות הנחקר והנאשם. עוד אין חולק כי המטרה של אכיפת החוק אינה מקדשת את האמצעים להשגתן של ראיות מפלילות. ... קבלתה במשפט של ראיה שהושגה שלא כדין על-ידי גורמי אכיפת החוק, עשויה בנסיבות מסוימות לפגוע בערכים מרכזיים בשיטתנו המשפטית ובהם - עשיית הצדק, שמירה על הגינות ההליך הפלילי וטוהרו וכן הגנה על כבודו של הנאשם וחירותו. על-פי תפיסה רחבה של מלאכת עשיית הצדק, אין היא מתמצית בחשיפת האמת וביישום נכון של הדין על עובדותיו של מקרה נתון; עשיית הצדק מבוססת גם על הדרך באמצעותה מגיע בית-המשפט להכרעה בנסיבות העניין שבפניו.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א

השתתת ההרשעה על ראייה שהשגתה נעשתה בדרך בלתי חוקית או תוך פגיעה משמעותית בזכות אדם מוגנת, מאפשרת לגורמי החקירה להנות מפרי חטאם והיא עלולה ליצור תמריץ לפעולות חקירה בלתי כשרות בעתיד. קבלת ראייה כאמור עלולה להצטייר כמתן גושפנקא מצד בית-המשפט לאי-החוקיות האמורה וכמתן יד גם אם לאחר מעשה להתנהגותם הבלתי כשרה של גורמי החקירה. בהתחשב בכך, בנסיבות מסוימות עלולה קבלתה של הראייה במשפט, לפגוע בהגינות ההליך השיפוטי ובטוהרו. עוד עלול להיפגע אמון הציבור במערכת השיפוטית שתפקידה להגן על זכויות הפרט מפני מעשים שלטוניים בלתי חוקיים. ... אשר על כן, עשיית הצדק במובנה הרחב ושמירה על אמון הציבור במערכת השיפוטית; ההגנה על זכויות הנאשם ועל הגינות ההליך הפלילי וטוהרו; וכן האינטרס המשותף לכלל ולפרט גם יחד בפסילת אמצעי חקירה בלתי חוקיים ובהרתעת הרשות החוקרת מפני נקיטת אמצעים דומים בעתיד; כל אלה תומכים בכך כי בנסיבות מתאימות, אי חוקיות משמעותית בהשגת הראייה תוביל לפסילתה אף אם אין חשש לגבי אמיתות תוכנה.

...

המסקנה המתבקשת מדיוננו עד כה הינה כי בהשראתם של חוקי היסוד נדרשת בחינה מחודשת של שאלת קבילותן של ראיות שהושגו שלא כדין והתאמתה למציאות הנורמטיבית החדשה שנוצרה. מתבקשת נקודת איזון גמישה יותר, אשר בצד החתירה למימוש התכלית של גילוי האמת ולחימה בפשיעה תיתן משקל להגנה על זכויות הנאשם כחלק מהשמירה על הגינות ההליך הפלילי וטוהרו וכחלק מעשיית דין צדק במובנו הרחב.

...

הגמשת נקודת האיזון בין מכלול הערכים המתחרים בשאלת קבילותן של ראיות שהושגו שלא כדין, אין משמעותה פסילה גורפת של כל ראייה שהושגה כאמור.

...

האיזון בין זכויות הנאשם והגינות ההליך הפלילי לבין הערכים הנוגדים ובהם - ערך גילוי האמת, הלחימה בפשע וההגנה על שלום הציבור ועל זכויותיהם של נפגעי העבירה - מוביל לאימוצה של דוקטרינת פסילה יחסית. במסגרתה, יימסר לבית-המשפט שיקול-דעת להכריע בשאלת קבילותה של ראייה שהושגה שלא כדין בנסיבותיו של כל מקרה לגופו ועל-פי אמות-מידה עליהן נעמוד להלן.

...

בהתחשב במכלול המסקנות אליהן הגענו בדיוננו עד כה, ניתן לנסח את דוקטרינת הפסילה הפסיקתית אותה אנו מאמצים לשיטתנו באופן הבא:

הנחת המוצא בשאלת קבילותן של ראיות היא זו הנוהגת עימנו מאז ומתמיד, ולפיה ראייה שהיא רלוונטית - קבילה במשפט. עם זאת, לבית-המשפט מסור שיקול-דעת לפסול קבילותה של ראייה בפלילים, אם הוא נוכח לדעת כי הראייה הושגה שלא כדין וכי קבלתה במשפט תיצור פגיעה מהותית בזכותו של הנאשם להליך פלילי הוגן החורגת מגדריה של פיסקת ההגבלה.

...

תנאי ראשון לתחולתה של דוקטרינת הפסילה הפסיקתית הינו כי הראייה הושגה שלא כדין על-ידי רשויות אכיפת החוק. השאלה מהי ראייה שהושגה 'שלא כדין' אינה ניתנת לתשובה מדויקת וממצה. ככלל, ניתן לומר כי מדובר בראייה שהושגה באמצעי חקירה בלתי חוקיים, קרי - מנוגדים להוראה הקבועה בחוק, בתקנה או בנהל מחייב; באמצעים בלתי הוגנים; או באמצעים הפוגעים שלא כדין בזכות-יסוד מוגנת. מטבע הדברים, שאלת העדר החוקיות או חוסר ההגינות של אמצעי החקירה, חייבת להיבחן בהתאם לנסיבותיו של כל מקרה לגופו.

...

נוסחת האיזון העקרונית בין מכלול האינטרסים והערכים האמורים היא זו עליה עמדנו, ולפיה ראייה שהושגה שלא כדין תיפסל רק אם נוכח בית-המשפט לדעת כי קבלתה במשפט תוביל לפגיעה משמעותית, שלא לתכלית ראויה ובמידה שעולה על הנדרש בזכות ההליך פלילי הוגן.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א

יישומה של נוסחת האיזון האמורה ייעשה על-פי שיקול-דעתו של בית-המשפט, בהתחשב בנסיבותיו הייחודיות של המקרה הבא בפניו. להלן נעמוד על אמות-המידה המנחות להפעלת שיקול-הדעת השיפוטי האמור.

...
כפי שצוין לעיל, תנאי ראשון לתחולתה של דוקטרינת הפסילה הפסיקתית הוא כי הראיה הושגה שלא כדין, קרי בדרך בלתי חוקית, בלתי הוגנת או תוך פגיעה שלא כדין בזכות מוגנת של הנחקר. בהתאם לכך, קבוצת השיקולים הראשונה הרלוונטית להכרעה בשאלת קבילותן של ראיות שהושגו שלא כדין, מתמקדת בהתנהגותם הפסולה של רשויות החקירה.

...
יש לבחון באיזו מידה של קלות ניתן היה להשיג את הראיה באופן חוקי. ככל שהשגת הראיה בדרכים כשרות היתה אפשרית וקלה, כך ההפרה של כללי החקירה התקינה עשויה להיחשב חמורה יותר, באופן שיתמוך במסקנה כי קבלת הראיה במשפט תיצור פגיעה משמעותית ובלתי מידתית בזכותו של הנאשם להליך הוגן.

...
קבוצת השיקולים השלישית שעשויה להיות רלוונטית להכרעה בשאלת קבילותה של ראיה שהושגה שלא כדין, עניינה בהשפעה שתהא לפסילת הראיה על מלאכת עשיית הצדק במובנה הרחב. השאלה המרכזית המתעוררת בהקשר זה הינה האם המחיר החברתי הכרוך בפסילת הראיה גבוה מן התועלת האפשרית שתצמח מכך. הפרמטרים העיקריים בעניין זה הינם חשיבות הראיה להוכחת האשמה, מהות העבירה המיוחסת לנאשם ומידת חומרתה. כאשר מדובר בראיה חשובה ומכרעת לתביעה וכאשר העבירות המיוחסות לנאשם חמורות מאד, הרי פסילת הראיה עשויה לפגוע יתר על המידה באינטרסים הנוגדים שעניינם לחימה בפשע והגנה על שלום הציבור ועל נפגעי העבירה. בנסיבות אלה, פסילת הראיה תוביל לידי כך שהאשם בביצוע עבירות חמורות לא ייתן את הדין על מעשיו - תוצאה שעלולה כשלעצמה לפגום בעשיית הצדק ובאמון הציבור בבתי-המשפט. ..."

29. מהחלקים המצוטטים לעיל מפסק הדין בהלכת יששכרוב, ניתן להבין את האמור להלן :

- א. אף ששאלת הרלוונטיות של הראיה שאותה מבקשים להגיש, היא השאלה החשובה בענין קבילותה, ואף שהתכלית המרכזית של ההליך הפלילי היא להגיע לחקר האמת, נכון לאזן זאת עם שיקולים אחרים - ובהם - החובה של רשויות אכיפת החוק לקיים את החוק והצורך למנוע מהן להשיג ראיות שלא כדין.
- ב. ככל שמידת אי-חוקיות רשויות האכיפה היא גדולה יותר, וככל שמהות העבירה המיוחסת לנאשם היא חמורה פחות - כך תגדל הנטיה לפסול ראיה שהושגה שלא כדין.

יישום העולה מהלכת יששכרוב על עניינו של הנאשם כאן

30. כניסת המפקחים אל מגורי העובדים הזרים במשקו של הנאשם, נעשתה - כאמור לעיל - תוך הפרת סעיף 6(א)(2) לחוק עובדים זרים, בכך שהיא נעשתה בלא שהתקבלה הסכמת העובדים.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א

הדרישה האמורה להסכמה של העובדים לכך שתהיה כניסה אל מגוריהם, אינה בגדר דרישה טכנית-פורמלית, אלא היא ענין מהותי. כניסת גורם ממלכתי אל מגוריו של אדם, בלא הסכמתו, היא כניסה שיש בה משום פגיעה בפרטיותו ופגיעה בכבודו. חשוב, אם כן, להשתדל למנוע מצב של כניסה כזו, ולהגביל אותה רק למקרים חיוניים שבהם אין דרך סבירה אחרת להגן על האינטרס הציבורי, או למקרים שבהם ניתן צו שיפוטי בענין כזה.

כפי שהראיתי בסעיף 22 לעיל, מההיסטוריה החקיקתית של הוראה זו בדבר קבלת הסכמת העובד הזר לכך שמפקח ייכנס אל מגוריו - ניתן ללמוד שהמחוקק שאף לתת לה נפקות מרבית.

על כן, יש לתת לכך משקל ראוי בעת בחינת חומרת הפרת החוק באופן עריכת הביקורת במגורים על ידי עדי המאשימה.

31. לעומת ההפרה הברורה של חוק עובדים זרים על ידי עדי המאשימה, הרי שהעבירה המיוחסת לנאשם - אינה במדרג הגבוה של העבירות על חוק עובדים זרים (או בכלל). אין מדובר בנאשם שהעסיק עובדים זרים ללא היתר; אין מדובר בנאשם שהעסיק עובדים זרים תוך פגיעה בזכויותיהם הכספיות מכח משפט העבודה; אין מדובר בנאשם שהעסיק עובדים זרים בלא ביטוח רפואי הולם. הנאשם - קיים את כל המוטל עליו בעניינים אלה.

גם בענין המגורים עצמם - המאשימה אינה מייחסת לנאשם את שיכונם של העובדים בתנאים בלתי סבירים.

אמנם, בצדק טען ב"כ הנאשם בסיכומיו שהמאשימה לא פירטה בכתב האישום המתוקן (וגם לא באלה שלפניו), מה מהותם המדוייקת של הפגמים במגורים שהיא מייחסת לנאשם (וזו לכשעצמה היתה עשויה להיות סיבה נוספת לזיכוי של הנאשם), אך בחינת הפגמים במגורים שהמאשימה מייחסת לנאשם על פי הראיות - מעלה כי אין מדובר בפגמים שמציבים את הנאשם בצד החמור של העבירות בענין זה.

מהעדויות עולה כי חלק מהפגמים המיוחסים, לכשעצמם, לא היו מביאים להטלת קנס מנהלי על הנאשם (ענין החרסינה מעל כיוור המטבח וענין הגדרת הנקיון).

חלק אחר - כלל לא ברור אם התקיים (ענין העדר הארון כשעד הנתבעת, מר קימה עצמו, לא שלל את האפשרות שהיה ארון אחסון).

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א

שני העניינים האחרים שנותרו כפגמים הם ענין מכונת הכביסה וענין אמצעי כיבוי אש.

בענין מכונת הכביסה, עד המאשימה, מר ברנשטוק, אישר שהנאשם אכן טען בפניו, עוד אז, כי הוא הביא מכונת כביסה לעובדים, שלא היו מעוניינים בה, ושני עדי המאשימה אישרו שהם לא ביררו זאת עם העובדים. ברור שלענין אי-רצונם של העובדים בהחזקת מכונת כביסה, אמור להיות משקל בהפעלת שיקול הדעת אם להטיל קנס מנהלי בשל העדר מכונת כביסה.

בענין אמצעי כיבוי אש, אחד מעדי המאשימה (מר ברנשטוק) כלל לא בטוח אם לא היה צינור לשם כך. שניהם - אינם יודעים אם היו אמצעים אחרים מלבד מטף או צינור. (הנאשם מסר כי המטף היה במרחק מטרים ספורים מהמגורים וכי לאחר הביקורת - הוא הביא מטף נוסף אל המגורים עצמם).

32. להערכתנו, אם עדי המאשימה היו מקפידים על הוראת סעיף 6(א)(2) לחוק עובדים זרים ונכנסים אל המגורים לאחר קבלת הסכמת מי מהעובדים שהתגוררו שם, הם היו יכולים לנצל את הקשר ביניהם לבין העובדים גם לשם בחינת עמדת העובדים בענין מכונת הכביסה וגם לשם בחינת מודעות העובדים לאמצעי כיבוי האש. בכך שעדי המאשימה נמנעו מלעשות כן, הם מנעו מהמאשימה את קבלת מלוא הנתונים שהיו דרושים לשם הפעלת שיקול הדעת הנכון בשאלה אם להטיל על הנאשם קנס מנהלי, ובכך - היתה גם פגיעה מסויימת בזכויות הנאשם.

33. כשאני מצרף את האמור לעיל בענין חומרת הפרת סעיף 6(א)(2) לחוק עובדים זרים על ידי המפקחים, אל אי-החומרה היחסית של הפרות החוק המיוחסות לנאשם בענין הפגמים במגורים ואל העובדה שהיתה גם פגיעה בזכויות הנאשם, אני מגיע למסקנה שישום נכון של הלכת יששכרוב על עניינו של הנאשם, מצדיק את פסילת הראיות שהמאשימה השיגה בעקבות כניסת המפקחים אל מגורי העובדים. בעניינו של הנאשם - מדובר בכל דו"ח הביקורת ובעדויות עדי המאשימה המתייחסות למגורים.

34. משכך - אין תשתית ראייתית להרשעת הנאשם, ויש לזכות אותו.

לסיכום

35. הראיות נגד הנאשם הושגו בניגוד להוראת סעיף 6(א)(2) לחוק עובדים זרים. מנגד - העבירה המיוחסת לנאשם היא במדרג הנמוך של העבירות בענין זה. על כן, נכון לפסול את הראיות.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1127-08 מ.י. משרד המסחר והתעשייה ת"א

36. התוצאה היא, כאמור, שאני מזכה את הנאשם מהעבירה שיוחסה לו בכתב האישום המתוקן.

37. בהתאם להוראות סעיף 182 לחסד"פ, יש לקרוא את הכרעת הדין בפומבי. לפיכך, אני מודיע שאקרא את הכרעת הדין ביום 30/6/14 בשעה 10:00. עם זאת, אני מבקש מהמזכירות לשלוח לצדדים את הכרעת הדין בדואר, ומבהיר כי הצדדים אינם חייבים להתייצב בבית הדין ביום 30/6/14, לשם שמיעת הכרעת הדין, שבהשמעתה הפומבית - איני מוצא טעם.

38. זכות הערעור על הכרעת דין זו, היא תוך 45 ימים מהיום שבו היא תומצא לצד שיערער.

ניתנה היום, ז' בסיון תשע"ד 1 ביוני 2014, בהעדר הצדדים.

חיים ארמון, שופט

